

NOTA O CZASOPIŚMIE

„**Biuletyn Logopedyczny**” jest organem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego wysyłanym wszystkim jego członkom, adresowanym przede wszystkim do praktykujących logopedów. Od roku 2000 czasopismo wydawane było jako kwartalnik, a od roku 2008 wydawane jest jako rocznik. Na łamach „Biuletynu Logopedycznego” publikowane są artykuły naukowe dokumentujące wyniki najnowszych badań nad opisem rozwoju i zaburzeń mowy, znajdujące zastosowanie w metodyce postępowania logopedycznego w przypadku różnych jednostek patologii mowy, zamieszczane są sprawozdania z ważnych wydarzeń o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym w obrębie poszczególnych Oddziałów realizujących statutowe cele Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, a także ukazują się recenzje wydawnictw naukowych z zakresu logopedii oraz pomocy logopedycznych. W „Biuletynie Logopedycznym” prezentowane są prace logopedów – badaczy zajmujących się problematyką rozwoju i zaburzeń mowy, a także praktyków, którzy przedstawiają rozwiązania metodyczne dotyczące procedur diagnozowania i terapii zaburzeń w komunikacji językowej zgodne z wynikami najnowszych badań. Każdy tom odznacza się zwartą konstrukcją tematyczną i ustaloną strukturą formalną podporządkowaną formule czasopisma.

INFORMACJE DLA AUTORÓW PRZYGOTOWUJĄCYCH TEKSTY DO DRUKU

Wstępne przygotowanie tekstu przez Autorów winno być zgodne z poniższymi zaleceniami.

Tekst artykułu powinien być przygotowany w jednym pliku programów Word lub OpenOffice. Opracowanie artykułu w opisany poniżej sposób pozwala Redakcji zapoznać się z koncepcją układu tekstu proponowaną przez Autora tak, aby czasopismo złożone z wielu materiałów było spójne. Tekstom przeznaczonym do składania i przekazywanym w formie elektronicznej zawsze powinien towarzyszyć kontrolny wydruk. Końcowy układ tekstu oraz liczba stron po składzie zawsze są inne niż w dostarczonym przez autora pliku. Nie należy zatem:

- rozpoczynać nowej strony poprzez wielokrotne naciśnięcie klawisza „enter”,
- wypisywać ręcznie pozycje i numerów stron w spisie treści oraz w indeksach,
- dzielić wyrazów poprzez ręczne wstawianie łącznika,
- w jakikolwiek sposób próbować usuwać „wiszące” na końcach wersów pojedyncze litery (typu spójniki „i”, „a”), na przykład przez naciśnięcie entera w środku zdania.

Kropkę składa się bez odstępów od litery lub cyfry, nie stawia się jej po tytułach, śródtytułach, podpisach do ilustracji, tekstach żywej paginy, nagłówkach tabel oraz po liczbach porządkowych pisanych cyframi rzymskimi.

USTAWIENIA STRONY I FORMATOWANIE TEKSTU

Marginesy: A4 (210 mm x 297 mm)

- górny i dolny: 20 mm
- zewnętrzny: 20 mm
- wewnętrzny: 20 mm

Czcionka: Times New Roman: 12 punktów – tekst podstawowy, interlinia – 1,5 wiersza.

- Łącznik jest najkrótszą kreską o pojedynczej długości „-”, stosuje się go w połączeniach typu *czarno-biały*, *Rydz-Śmigły*. Po obu stronach przylega do liter łączących wyrazy, nie jest oddzielany spacją.
- Myślnik jest kreską o podwójnej długości „-”, stosuje się go jako przerywnik w zdaniu i jako element interpunkcyjny dialogu, zawsze jest po obu stronach oddzielany od liter spacjami.

- Akapity powinny zaczynać się od wcięcia 1 cm.
- Rysunki, zdjęcia, wykresy, logo itp. elementy skopiowane z internetu nie nadają się do druku z powodu zbyt niskiej rozdzielczości (72 dpi), grafika do druku powinna być w rozdzielczości 300 dpi.

Przypisy: należy wpisywać czcionką Times New Roman mniejszą o 2 punkty od tekstu podstawowego. Nie należy używać kilku rodzajów czcionek w artykule oraz w przypisach. Przy kopiowaniu i wklejaniu adresu strony internetowej należy wykasować jej łącze z internetem. Jeżeli w tekście występuje inny krój czcionki dla uwydatnienia jakiegoś wyrażenia, to do pliku należy dołączyć użyty font.

Tabele: najlepiej przygotować w Wordzie lub Excelu, czcionka Times New Roman powinna mieć 9 punktów. Grubość linii tabeli powinna mieć 0,5 punkta.

Ilustracje: w artykule można zamieścić czarno-białą grafikę wektorową bądź bitmapową, którą należy przygotować jako plik JPG lub TIFF w rozdzielczości 300 dpi. Obrazki należy przesłać oddzielnie, nie powinny być wstawiane do pliku tekstowego. W tekście artykułu, w miejscach wystąpienia grafiki należy podać jedynie nazwy plików w nawiasach klamrowych – na przykład *{obrazek1.jpg}*. Taki sam opis powinien posiadać również odpowiedni plik JPG lub TIFF.

Podpisy pod ilustracjami należy składać czcionką Times New Roman, o tej samej wielkości co przypisy: 9 punktów. Składacz, po zapoznaniu się z materiałem otrzymanym z wydawnictwa, wczytuje go do komputera, do programu graficznego, ustala parametry strony, wprowadza wyróżnienia, nanosi poprawki i uwagi korektora zgodnie ze wstępnym wydrukiem.

Do artykułu należy dołączyć: dane adresowe Autora(ów) (miejsce pracy, adres do korespondencji, telefon kontaktowy, adres e-mail), streszczenie w języku polskim i angielskim, słowa kluczowe w języku polskim i angielskim. Teksty wysłane pocztą tradycyjną powinny mieć załączoną opisaną płytę CD z tekstem artykułu w wersji cyfrowej.

Wszystkich Autorów obowiązują następujące zasady przy przygotowywaniu maszynopisu:

1. tytuły czasopism oraz cytaty powinny być ujęte w cudzysłów;
2. wszystkie omawiane wyrazy, zwroty i zdania, ponadto tytuły książek i części prac, np. rozdziałów, oraz zwroty obcojęzyczne wplecione w tekst artykułu powinny być wyodrębnione kursywą;

3. podkreślenia tekstowe powinny być oznaczone drukiem rozstrzelonym;
4. znaczenie wyrazów omawianych powinno być ujęte „w łapki”: ‘znaczenie’;
5. odwołania bibliograficzne w tekście powinny być oznaczane jako przypisy harwardzkie pisane w nawiasach okrągłych;
6. na dole strony w przypisach powinny być zamieszczane jedynie uzupełnienia, dopowiedzenia do tekstu artykułu.

Przykładowy zapis bibliograficzny:

Grabias, S., 1991, *Logopedia – jej przedmiot i stopień zaawansowania refleksji metanaukowej*, [w:] *Przedmiot logopedii*, seria: Komunikacja językowa i jej zaburzenia, t. 1, red. S. Grabias, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 26–48.

Grabias S., 1997, *Mowa i jej zaburzenia*, „Audiofonologia”, t. X, Lublin, s. 7–36.

Grabias S., 2003, *Język w zachowaniach społecznych*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

Grabias S., 2007, *Język, poznanie, interakcja. Mowa. Teoria – Praktyka*, [w:] *Język, interakcja, zaburzenia mowy. Metodologia badań*, t. 2, red. T. Woźniak, A. Domagała, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 355–377.

Grabias S., 2012, *Teoria zaburzeń mowy. Perspektywy badań, typologie zaburzeń, procedury postępowania logopedycznego*, [w:] *Logopedia. Teoria zaburzeń mowy*, red. S. Grabias, M. Kurkowski, Wydawnictwo UMCS, Lublin, s. 15–72.

Mirecka U., 2012, *Dyzartria w mózgowym porażeniu dziecięcym: segmentalna i suprasegmentalna specyfika ciągu fonicznego a zrozumiałość wypowiedzi w przypadku dyzartrii w mpd.*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

Panasiuk J., 2012, *Afazja a interakcja. TEKST – metaTEKST – konTEKST*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

Woźniak T., 2005, *Narracja w schizofrenii*, Wydawnictwo UMCS, Lublin.

PROCEDURY RECENZOWANIA

Procedura recenzowania artykułów w czasopiśmie jest zgodna z zaleceniami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, opisanymi w broszurze *Dobre praktyki w procedurach recenzyjnych w nauce* (Warszawa 2011).

Etapy przyjmowania i procedury recenzowania artykułów

Nadesłanie artykułu do publikacji w „**Biuletynie Logopedycznym**” jest równoznaczne z wyrażeniem przez Autora zgody na poddanie się przyjętej w czasopiśmie procedurze recenzowania.

Procedura recenzowania artykułów przebiega w następującej kolejności:

1. Komitet Redakcyjny dokonuje wstępnej oceny formalnej artykułu pod względem zgodności z profilem czasopisma oraz podstawowymi wymogami dotyczącymi warsztatu naukowego i poziomu merytorycznego. Ważne jest dostosowanie się Autora do wymagań edytorskich umieszczonych w *Informacjach dla Autorów przygotowujących teksty do druku*.
2. Komitet Redakcyjny wydaje wstępną opinię dotyczącą artykułu. W wyjątkowych sytuacjach Redaktor Naczelny powołuje w charakterze dodatkowego recenzenta Członka Komitetu Naukowego, którego specjalizacja naukowa jest zbliżona lub tożsama z treścią ocenianego artykułu.
3. Artykułom, które wstępnie zostały zaakceptowane przez Komitet Redakcyjny, jest nadawany numer redakcyjny identyfikujący go na dalszych etapach procesu recenzowania.
4. Redaktor Naczelny kieruje kompletny numer czasopisma do recenzji. Numer trafia do dwóch niezależnych recenzentów, którzy recenzują każdy artykuł osobno, na specjalnych formularzach recenzyjnych. Lista recenzentów publikowana jest raz w roku na stronie redakcyjnej czasopisma.
5. Artykuły są przysyłane bez nazwisk Autorów do dwóch zewnętrznych (niezależnych) recenzentów będących uznanymi autorytetami w swoich dziedzinach (*double-blind review process*).
6. Autor jest informowany o wyniku dokonanej recenzji. W przypadku pojawienia się uwag recenzentów artykuł zwracany jest autorowi celem dokonania sugerowanych poprawek.
7. Ostateczną decyzję o zakwalifikowaniu artykułu do druku podejmuje Redaktor Naczelny.

RZETELNOŚĆ NAUKOWA ARTYKUŁÓW

Redakcja „**Biuletynu Logopedycznego**”, dbając o rzetelność naukową publikowanych artykułów, prowadzi selekcję nadesłanych tekstów zgodnie z zasadami zapory *ghostwriting* i *guest authorship*.

Autorzy publikujący na łamach „**Biuletynu Logopedycznego**” zobowiązani są w sposób jasny, przejrzysty i uczciwy zaświadczyć, że są bezpośrednimi Autorami przysłanych tekstów. Jeśli jednak artykuł powstał przy współpracy innych osób, Autorzy zobowiązują się do ujawnienia ich udziału jako autorów/współautorów tekstu lub zobowiązują się do wymienienia ich w podziękowaniach zamieszczonych w artykule z podaniem ich afiliacji i kontrybucji.

W przypadku, gdy artykuł jest rezultatem współpracy w ramach projektu badawczego, Autor zobowiązany jest podać informacje na temat źródeł finansowania projektu, wkładzie instytucji naukowo-badawczych, stowarzyszeń i innych podmiotów (*financial disclosure*).

Autor publikowanego na łamach naszego pisma artykułu zobowiązany jest do podpisania umowy o przeniesieniu praw autorskich, w której zawarte są zasady *ghostwriting* i *guest authorship*. Umowa przesyłana jest do Autora po selekcji wszystkich nadesłanych do Redakcji tekstów oraz po pozytywnych recenzjach dwóch zewnętrznych recenzentów. Umowa o przeniesieniu praw autorskich stanowi podstawę prawną umożliwiającą publikację artykułu w „Biuletynie Logopedycznym”.

Wszelkie naruszenia powyższych zasad rzetelności oraz etyki naukowej będą przez Redakcję demaskowane oraz dokumentowane (włącznie z powiadomieniem odpowiednich instytucji i towarzystw naukowych).

ADRES REDAKCJI

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS
ul. Sowińskiego 17
20–040 Lublin
E-mail: ptl@poczta.umcs.lublin.pl
biuletyn.logopedyczny@wp.pl
zlumcs@poczta.umcs.lublin.pl

OGŁOSZENIA

DYŻUR TELEFONICZNY

tel./fax 81 537 54 15, czwartek, piątek w godz. 9.00–13.00
Kierownik Biura ZG PTL – Jolanta Frąk

STRONA INTERNETOWA PTL

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych na naszą stronę internetową: www.logopedia.umcs.lublin.pl, e-mail: ptl@poczta.umcs.lublin.pl

SKŁADKA CZŁONKOWSKA ZA LATA 2015 i 2016

Wysokość składki członkowskiej w latach 2015 i 2016 wynosi 50 złotych na rok. W ramach tej składki przewiduje się otrzymywanie w ciągu roku numeru „Biuletynu Logopedycznego” oraz jednego tomu „Logopedii”. Dla członków regularnie płacących składkę Polskie Towarzystwo Logopedyczne wprowadza następujące zniżki: udział w warsztatach organizowanych przez PTL – 10%, udział w konferencjach organizowanych przez PTL – 10%.

DEKLARACJA CZŁONKOWSKA
POLSKIEGO TOWARZYSTWA LOGOPEDYCZNEGO

Nazwisko.....

Imię/Imiona.....

Tytuł naukowy

Adres zamieszkania / województwo.....

Miejsce pracy.....

Wykształcenie logopedyczne. Jakie i gdzie?

.....

.....

Zawód wykonywany.....

.....

Data wstąpienia do PTL.....

Oddział PTL.....

Pragnę stać się członkiem PTL, zobowiązuję się regularnie uiszczać składki roczne oraz w miarę możliwości aktywnie uczestniczyć w działalności Towarzystwa i realizować jego cele statutowe.

Wyrażam zgodę na przechowywanie i przetwarzanie moich danych osobowych w Bazie PTL.

.....

Data i podpis

KOMUNIKAT

Polskie Towarzystwo Logopedyczne prowadzi procedurę certyfikowania przynależności do Towarzystwa. PTL jest najstarszym i największym towarzystwem logopedycznym w Polsce, uznawanym przez wszystkie organy Rzeczypospolitej Polskiej, zaś Certyfikat PTL ma szansę stać się jednym z najbardziej prestiżowych dokumentów, które logopeda może uzyskać. W celu wydania certyfikatu konieczne jest zgłoszenie chęci uzyskania certyfikatu, podanie podstawowych danych (imię i nazwisko, adres, e-mail, przynależność do oddziału PTL, staż w PTL) oraz dokonanie wpłaty 10 zł na konto PTL.

Przynależność do PTL honorowana jest w następujących stopniach:

- a) 3–7 lat – certyfikat PTL,
- b) 7–15 lat – srebrny certyfikat PTL,
- c) powyżej 15 lat – złoty certyfikat PTL.

PTL przewiduje także Certyfikat dla Członków honorowych.

WARSZTATY NAUKOWO-SZKOLENIOWE

Informujemy, że na 2016 rok przygotowaliśmy bogatą ofertę warsztatów naukowo-szkoleniowych organizowanych pod patronatem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, prowadzonych przez uznanych specjalistów z całej Polski: logopedów, neurologów, psychiatrów, fizjoterapeutów. Na stronie internetowej PTL zamieszczane są informacje o tematyce i programie szkoleń, biogramy osób prowadzących warsztaty, terminy i miejsce szkolenia oraz warunki uczestnictwa. Zapisy prowadzone są drogą e-mailową. Zapraszamy do udziału.

ZAKUPY W PTL

Proponujemy Państwu zamawianie naszych pozycji wydawniczych (oferta w tabeli). Zamówienia realizowane są raz w miesiącu, w każdy drugi poniedziałek miesiąca. Zakupu można dokonać poprzez wpłatę gotówkową na konto ZG PTL (cennik w tabeli), z dopiskiem wskazującym na którą/-e pozycję/-e wydawniczą/-e jest przeznaczona, informacją o liczbie egzemplarzy, z dokładnym adresem zamawiającego i jego NIP-em. Dodatkowo do każdej standardowej paczki (bez względu na to, czy jest wystawiona faktura, czy nie) doliczana jest opłata za wysyłkę, powiększona o 23% VAT. Kwota, którą zamawiający powinien wpłacić to:

koszt zamawianej pozycji + koszt paczki + 23% VAT od kosztu paczki

Koszt przesyłki można wyliczyć na stronie: <http://www.poczta-polska.pl/cennik.htm>

Dane do przelewu:

Polskie Towarzystwo Logopedyczne Zarząd Główny
ul. Sowińskiego 17
20-040 Lublin

PKO BP SA. II O/Lublin Nr 89 1020 3150 0000 3002 0003 0106

PTL nie prowadzi sprzedaży wydawnictw za zaliczeniem pocztowym oraz nie realizuje zamówień telefonicznych i e-mailowych.

Polskie Towarzystwo Logopedyczne prowadzi w sprzedaży niżej wymienione pozycje wydawnicze.

Tytuł	Rok wydania	Waga	Cena 1 egzemplarza
„Logopedia”, t. 29	PTL, 2001	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 30	PTL, 2002	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 31	PTL, 2002	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 32	PTL, 2003	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 33	PTL, 2004	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 34	PTL, 2005	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 35	PTL, 2006	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 37	PTL, 2008	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 39/40	PTL, 2010/2011	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 41	PTL, 2012	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 42	PTL, 2014	1 kg	27 zł
„Logopedia”, t. 43/44	PTL, 2015	1,5 kg	27 zł
Skala dyzartrii. Wersja dla dzieci	Wrocław: Wyd. Continuo, 2006	0,35 kg	27 zł
Logopedyczny Test Przesiewowy	Lublin: WYD. UMCS, 2002	0,35 kg	31,50 zł

Charakterystyka oferowanych pozycji wydawniczych

„**Logopedia**”, tom 29., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin 2001, ss. 201, zawiera przegląd problemów z rozmaitych działów logopedii. W dziale rozpraw znalazły się propozycje syntetycznego ujęcia schizofazji oraz opisy niektórych procesów biologicznych i czynności psychicznych warunkujących poprawne zachowania językowe. Dział metod postępowania logopedycznego prezentuje m.in. opis procedur stosowanych w terapii dysleksji oraz model opieki logopedycznej nad dzieckiem w związku z zaburzeniami, które zaobserwować można w najwcześniejszym okresie jego życia. W dziale przedstawiającym studia przypadków znajdziemy materiał empiryczny dokumentujący zaburzenia występujące przy uszkodzeniach mózgu, głuchocie czy niedorozwoju umysłowym. Zamieszczone w tomie recenzje omawiają najnowsze prace, z jakimi logopeda powinien się zapoznać.

„**Logopedia**”, tom 30., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin, 2002, ss. 256. Większość przedstawionych w tomie artykułów została wygłoszona i poddana pod dyskusję na XIV Konferencji Naukowej Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, która odbyła się w Lublinie w dniach 5–6 kwietnia 2002 roku. Autorami artykułów są najwybitniejsi w Polsce specjaliści, reprezentujący wiodące ośrodki logopedyczne w Polsce i zajmujący się badaniem zaburzeń mowy w aspekcie zarówno teoretycznym, jak również praktycznym; wykładają na podyplomowych studiach logopedycznych oraz studiach magisterskich ze specjalnością logopedyczną. Wynikiem ich pracy badawczej, terapeutycznej oraz doświadczeń dydaktycznych są opracowania podstawowych zagadnień z zakresu patologii mowy. Publikacje te mają charakter interdyscyplinarny; w opisie zaburzeń językowych rysuje się perspektywa psychologiczna, medyczna, lingwistyczna i pedagogiczna znajdująca aplikację w diagnozie i terapii osób z różnymi trudnościami w komunikacji językowej. Nowatorstwo ujęcia problematyki wynika z wykorzystania nowoczesnych metodologii opisu zjawisk w patologii mowy, na przykład teorii kognitywnej, teorii komunikacji oraz wiąże się z wykorzystaniem nowoczesnej aparatury w diagnozowaniu i terapii zaburzeń mowy.

„**Logopedia**”, tom 31., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin 2002, ss. 262, poświęcony jest wymowie. Mimo że zaburzenia wymowy doczekały się w historii badań logopedycznych najbardziej wnikliwych opracowań, to rodzą się

coraz to nowe problemy opisu i terapii zniekształceń artykulacyjnych. Ich źródła należy upatrywać w nowych osiągnięciach fonologii i fonetyki. Konsekwencje rozwoju teorii fonologicznych oraz ograniczenia tych teorii w możliwościach wyznaczenia inwentarza fonemów języka polskiego prezentuje wprowadzający artykuł Jolanty Szpyry-Kozłowskiej. Większą część tomu zajmują rozprawy będące owocem gruntownych i wieloletnich badań nad zaburzeniami wymowy (dyslalią i dysglosją). Rozpoznawanie rozwojowych i wadliwych realizacji, doskonalenie artykulacji u dzieci przedszkolnych, korygowanie wad wymowy, ocena wymowy u osób z nieprawidłowościami w motoryce języka, wadami zgryzu i rozszczepami podniebienia to tematy poddane w prezentowanym tomie bardzo gruntownej analizie przez wybitnych specjalistów, autorów prac monograficznych z tego zakresu (E. Krajnę, A. Sołtys-Chmielowicz, B. Ostapiuk, L. Konopską, D. Plutę-Wojciechowską). We wszystkich tych artykułach odnaleźć można propozycje porządkowania pojęć i próbę zastosowania głębokiej wiedzy w programach postępowania logopedycznego. Dodatkowo zawartość merytoryczną 31. tomu „Logopedii” wzbogacają artykuły z zakresu metodyki pracy nad wymową (E. Sachajskiej) oraz znaczenia kontroli słuchowej w przebiegu procesu artykulacji (Z. M. Kurkowskiego).

„Logopedia”, tom 32., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin 2003, ss. 330, jest, podobnie jak tom 31. „Logopedii”, publikacją recenzowaną. Oto fragmenty opinii Recenzenta, prof. dr. hab. Jana Ożdżyńskiego o prezentowanym tomie: „Przesłany mi do recenzji 32 tom «Logopedii» odznacza się zwartą przemyślaną konstrukcją, podporządkowaną ściśle lingwistycznej i logopedycznej metodologii. Tom otwiera wspomnienie poświęcone Prof. Halinie Mierzejewskiej, autorstwa Marii Przybysz-Piwkovej. Zebrane w recenzowanym tomie rozprawy i artykuły zgrupować można w kilku kręgach tematycznych związanych z neuro-, surdo- i oligofrenologopedią. Dział pierwszy, teoretyczny i metodologiczny, obejmuje następujące pozycje: J. Panasiuk (UMCS), *Realizacja struktur składowych w afazji*; A. Domagała, *Mowa we wczesnej fazie demencji typu Alzheimera*; U. Jęczeń (UMCS), *Uwarunkowania rozwoju kompetencji językowej i komunikacyjnej u dzieci upośledzonych umysłowo*; M. Kaczyńska-Haładyj (AM w Lublinie), T. Woźniak (UMCS), *Obraz zaburzeń mowy w schizofrenii dziecięcej*; N. Mikołajczyk-Matyja (UAM Poznań), *Mechanizmy poszukiwania hiperoniów bliskich przez osoby niewidome i widzące*; A. Duranowska-Serocka (Klinika Neurologii PAM), P. Nowacki, W. Posio (AM Poznań), *Czynności językowe i aktywność chorego w kontaktach z otoczeniem a uszkodzenie struktur podkorowych i wyspy*; A. Sołtys-Chmielowicz (UMCS), *Problem zrozumiałości wypowiedzi*

w przypadkach dyslalii. W części drugiej, aplikacyjnej („Postępowanie logopedyczne. Metody usprawniania”) znalazły się artykuły: H. Borowiec (UMCS), *Wzbogacanie leksyki u starszych dzieci przedszkolnych*; J. Zielińska (AGH Kraków), *Komputerowa diagnoza i usprawnianie rozwoju oralnego dzieci z uszkodzonym narządem słuchu*; A. Regner (Centrum Diagnostyczno-Rehabilitacyjne we Wrocławiu), *Podstawy ustno-twarzowej terapii regulacyjnej według koncepcji Rodolpho Castillo Moralesa*. W części trzeciej, praktycznej, obejmującej studia przypadków, znalazły się następujące pozycje: A. Domagała (UMCS), E. Długosz (Szpital Neuropsychiatryczny w Lublinie), K. Gustaw (Instytut Medycyny Wsi w Lublinie), *Zaburzenia mowy w badaniu klinicznym i ocenie własnej pacjenta we wczesnej fazie demencji typu Alzheimer*; A. Surmacz (UMCS), *Kształcenie zachowań komunikacyjnych ze sprzężonymi zaburzeniami mowy – studium przypadku*; B. Bielak, *Rozwój mowy dziecka z jednostronnym uszkodzeniem słuchu. Studium przypadku*. [...] Obszerny dział recenzji wyraźnie koresponduje z tematyką tomu. [...] Całość 32. tomu «Logopedii» przedstawia się niezwykle korzystnie, zarówno w warstwie metodologicznej, odwołującej się do precyzyjnych narzędzi opisu językoznawczego, jak i w części praktycznej, zawierającej szczegółowe propozycje postępowania logopedycznego na gruncie logopedii szkolnej, przedszkolnej, oligofrenofrenopedagogiki, a także logopedii klinicznej i rehabilitacji medycznej. [...] Periodyk służyć będzie potrzebom licznej rzeszy czytelników związanych ze środowiskiem logopedycznym – nauczycieli, logopedów, studentów pedagogiki i kierunków humanistycznych, zainteresowanych teorią badań i praktyką postępowania logopedycznego”.

„**Logopedia**”, tom 33., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin 2004, ss. 226. Tom jest po części wynikiem rozważań podjętych w czasie seminarium, które jesienią 2004 roku odbyło się w Biłgoraju, w siedzibie Kolegium UMCS. Wychodząc z teoretycznego założenia, że język porządkuje wiedzę w umysłach ludzkich i buduje w nich obraz świata, zastanawialiśmy się nad sposobami badania tego procesu na różnych poziomach organizacji języka. Problemowi temu poświęcone są rozprawy: Heleny Borowiec, *Kolektywność w kategoryzacji językowej sześciolatków*; Urszuli Mireckiej, *Metafora jako jedna z form oddziaływania nie wprost w hipnoterapii*; Amelii Dziurdy-Multan, *Dziecięce strategie tworzenia nazw*. Jasne jest, że wraz z rozpadem języka w umyśle ludzkim (np. w afazji, schizofazji, w demencji) zmienia się sposób oglądania świata. Podejmuje się od dawna próby opisu tej odmienności, a sposobów jej ujmowania dotyczą prace: Tomasza Woźniaka *Teoria narracji w perspektywie opisu zaburzeń mowy* i Jolanty Panasiuk *Kompetencja językowa a kompetencja metajęzykowa w afazji*. W ogólną problematykę

językowego i poznawczego funkcjonowania człowieka wprowadzają czytelnika trzy teksty: Zbysława Muszyńskiego, *Język a umysł rozszerzony*; Anny Herzyk, *Neuropsychologiczna analiza zaburzeń emocjonalnych u pacjentów z uszkodzeniami mózgu*; Jadwigi Cieszyńskiej, *Dwukulturowość, dwujęzyczność – przekleństwo czy bogactwo?*. Wreszcie metodologii opisu podstawowych jednostek języka dotyczą artykuły Marzeny Żygis *Dlaczego polskie sybilanty ś i ź są retrofleksami?* i Anny Sołtys-Chmielowicz *O niejasnościach i niespójnościach terminów nazywających wady wymowy*. Wydaje się, że sylaba pozostaje w teoriach języka poza polem głównych zainteresowań, choć dziecko bez trudu, samorzutnie dokonuje segmentowania ciągu fonicznego na sylaby. Proces ten od dawna obserwuje Kazimiera Krakowiakowa, na przykład w artykule *Rola sylaby w procesie opanowywania języka dźwiękowego przez dziecko niesłyszące – wprowadzając sylabę do swojej refleksji nad językiem w głuchocie*.

„**Logopedia**”, tom 34., pod red. Stanisława Grabiasa, Lublin, 2005, ss. 289. Publikacja stanowi przegląd najnowszych badań naukowych nad rozwojem mowy (S. Milewski, *Grupy spółgłoskowe w języku mówionym dzieci przedszkolnych*; A. Maciejewska, *Wyraz w diagnozie i terapii logopedycznej*; U. Jęczeń, *Eksplikacje semantyczne nazw emocji w wypowiedziach sześciolatek dzieci*; H. Borowiec, *Relacja celowości w języku sześciolatek dzieci*; M. Rocławska-Daniluk, *Bilingwizm a zaburzenia mowy. Wyniki wstępnych badań pilotażowych w przedszkolach*), nabywaniem kompetencji językowej i komunikacyjnej przez osoby z zaburzeniami mowy: w przypadkach głuchoty i niedosłuchu (K. Krakowiak, *Problem kreatywności i poprawności w rozwoju języka niesłyszących*; J. Cieszyńska, *Od kompetencji niewerbalnej do językowych realizacji intencji u małych dzieci niesłyszących*; A. Rakowska, *Współtworzenie dialogowych form wypowiedzi przez dzieci niesłyszące w wieku przedszkolnym*; A. Dziurda-Multan, *Nominacja jako wyraz kreatywności językowej słyszących dzieci i niesłyszącej młodzieży*; J. Zielińska, *Komputer jako narzędzie poznawcze w rozwoju komunikacyjnym dzieci z wadą słuchu*) oraz oligofazji (A. Twardowski, *Dialogowa kompetencja komunikacyjna u dzieci upośledzonych umysłowo*; M. Michalik, *Peryferyjna prototypowość w postrzeganiu rzeczywistości przez osoby dotknięte oligofazją*), w końcu rozpadem systemu językowego w przypadku afazji czy demencji (J. Panasiuk, *Neologizmy znaczeniowe w afazji*; A. Domagała, *Leksyka w demencji typu Alzheimera*). Osobną część opracowań stanowią prace o zaburzeniach realizacji zachowań językowych w związku z jąkaniem (T. Woźniak, *Zaburzenia komunikacyjne w jąkaniu – perspektywy terapii*; M. Chęciek, *Różne oblicza nie płynności mówienia*), dyslalią (A. Sołtys-Chmielowicz, *Analiza lingwistyczna wypowiedzi dziecka*

z rozległą dyslalią) i dyzartrią (U. Mirecka, K. Gustaw, *Dyzzartria w mózgowym porażeniu dziecięcym. Eksperymentalna Skala dyzzartrii jako technika diagnostyczna pomocna w określaniu specyfiki zaburzeń mowy w mpd.*).

„**Logopedia**”, tom 35., pod red. Stanisława Grabiasa, 2006, ss. 286. Kolejny tom „Logopedii” w większości zawiera referaty wygłoszone na XV Zjeździe Polskiego Towarzystwa Logopedycznego. Dotyczą one diagnozowania zaburzeń mowy oraz programowania logopedycznych czynności naprawczych w sytuacjach, w których natura zmusza człowieka do zachowań swoistych, utrudniających społeczne interakcje. W opublikowanym tomie prezentujemy sposoby postępowania z dyslalią (Anna Sołtys-Chmielowicz) i opisy wielu mechanizmów dysglosji wynikłych z wrodzonych anomalii i nabytych uszkodzeń anatomicznych. Są nimi: dysglosja w związku z rozszczepami (Danuta Pluta-Wojciechowska), dysglosja w związku z ubytkami tkanek i narządów w jamie gębowej jako pozostałości po zabiegach operacyjnych (Ludmiła Halczy-Kowalik, Małgorzata Stecewicz oraz zespół pracowników naukowych związanych z Pomorską Akademią Medyczną w Szczecinie i Ludmiłą Halczy-Kowalik), dysglosja w związku z przerostem języka (Barbara Ostapiuk, Piotr Juszkiewicz), stan po usunięciu krtani i postępowanie logopedyczne w takich przypadkach przedstawione przez Jadwigę Wieszczycką. Powstałe rozprawy dotyczą reguł i zaburzeń interakcji. Tomasz Woźniak realizuje w praktyce słuszną ze wszech miar myśl, że narracja prześwietla umysł mówiącego, a narracja w schizofrenii ujawnia mechanizmy psychotyczne, Helena Borowiec i Ewa Muzyka usiłują dociec sposobów strukturyzowania wiedzy w umysłach dzieci w normie i dzieci w upośledzeniach. Aneta Domagała, Katarzyna Gustaw i Jolanta Panasiuk weryfikują możliwości diagnozowania zachowań w rozmaitych przypadkach uszkodzeń mózgu. Jak zwykle, zamieszczamy także recenzje i omówienia prac, o których sądzimy, że są warte uwagi logopedów i teoretyków zaburzeń mowy.

„**Logopedia**”, tom 37., pod red. Stanisława Grabiasa, 2008, ss. 338. Tom zawiera *Standardy postępowania logopedycznego w poszczególnych typach zaburzeń*. Standardy zostały wygłoszone w postaci referatów w czasie XVI Zjazdu Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, który odbył się w czerwcu 2008 roku w Lublinie. Porządkują one teoretyczną i praktyczną wiedzę na temat zachowań ludzkich w określonym stanie, wyznaczonym uszkodzeniem czynności biologicznych (S. Grabias, *Wstęp do Logopedii*, t. 37, 2008, s. 6). Standardy w swojej strukturze zawierają trzy podstawowe procedury postępowania: diagnozowanie, budowanie programu terapii, postępowanie terapeutyczne, które logopeda wypełnia stosownymi do zaburzenia czynnościami i technikami. Oto scenariusz:

I. Diagnozowanie.

1. Badanie sprawności interakcyjnych, takich jak:

- motoryka,
- wymowa,
- język,
- struktury pojęciowe,
- realizacja dialogu,
- realizacja wypowiedzi narracyjnych.

2. Analiza wyników badań specjalistycznych.

3. Wywiad rodzinny.

4. Diagnoza różnicowa.

5. Rozpoznanie przypadku.

II. Programowanie terapii. Ramy programu:

1. Cele postępowania logopedycznego.

2. Strategie i metody postępowania.

3. Organizacja postępowania.

III. Postępowanie terapeutyczne.

1. Organizacja etapów terapii i ich ocena. Dobór środków i pomocy.

2. Prowadzenie dokumentacji.

3. Weryfikacja hipotez diagnostycznych.

4. Modyfikacja programu (S. Grabias, *Wstęp do Logopedii*, t. 37, s. 6–7).

„**Logopedia**”, tom 39/40., pod red. Tomasza Woźniaka, 2010/2011, ss. 246. Ten podwójny numer ma szczególny charakter ze względu na rodzaj edycji: papierową i cyfrową. Wersja papierowa wydana jest w języku polskim, zaś elektroniczna dostępna jest w języku angielskim na stronie internetowej PTL. W numerze tym znalazł się artykuł Stanisława Grabiasa poświęcony ogólnej metodologii badań logopedycznych, a także artykuły dotyczące oceny rozwoju i funkcjonowania językowego dzieci autorstwa Ewy Muzyki-Furtak oraz Aliny Maciejewskiej, postępowania w przypadkach dysglosji – Ludmiły Halczy-Kowalik, Małgorzaty Stecewicz, Andrzeja Wiktora i Adama Jaworskiego, palatolalii – Marii Hortis-Dzierzbickiej oraz Danuty Pluty-Wojciechowskiej, ankyloglosji – Barbary Ostapiuk, prowadzenia badań w przypadkach afazji – Jolanty Panasiuk, demencji – Anety Domagały, dyzartrii – Urszuli Mareckiej, oceny percepcji prozodii mowy – Marty Wysockiej, a także możliwości badań ogólnych zdolności językowych w kategoriach oceny pamięci tekstu – Tomasza Woźniaka.

„Logopedia”, tom 41., pod red. Tomasza Woźniaka, 2012, ss. 225. W tym numerze „Logopedii” znalazł się artykuł Pétera Lajosa dotyczący teorii pochodzenia gielkotu i węgierskich doświadczeń w terapii tego zaburzenia. Na temat gielkotu pisze także Olga Przybyła, wskazując na korelacje tego zaburzenia z ADHD. Danuta Pluta-Wojciechowska podejmuje metodyczne rozważania na temat wywoływania głosek, Anita Lorenc prezentuje akustyczną i audytywną perspektywę w ocenie zaburzeń dźwięczności w normie i w przypadkach uszkodzeń słuchu, a Ewa Muzyka-Furtak opisuje procesy przyswajania słów przez dzieci niesłyszące w porównaniu ze słyszącymi. Deficyty w rozwoju dzieci z zespołem Downa zaprezentowane zostały w pracy Urszuli Jęczeń, natomiast wyniki badań testowych nad percepcją muzyki i prozodii u małych dzieci omówione zostały w artykule Marty Wysockiej. Aneta Domagała w jednym artykule podjęła problematykę zaburzeń grafomotoryki u dzieci, zaś w drugim opisała zaburzenia pisma w przypadku pacjentów z otępieniem Alzheimerowskim. Zagadnienia oceny słuchu fonologicznego u dzieci w wieku 6–15 lat z diagnozą dyzartrii w mpd. przedstawione zostały w artykule Urszuli Mareckiej. Artykuł zespołu badaczy: Małgorzaty Rutkiewicz-Hanczewskiej, Magdaleny Krawczyk-Olejniczak, Mikołaja Pawlaka i Radosława Kaźmińskiego dotyczy afazji podkorowej. Dwa artykuły Marii Hortis-Dzierzbickiej i Elżbiety Radkowskiej (w jednym współautorem jest Wiktor Gonet) poświęcone są diagnozie funkcjonowania narządów mowy oraz ocenie głosu w patologii.

„Logopedia”, tom 42., pod red. Tomasza Woźniaka, 2012, ss. 312. Numer otwiera artykuł Barbary Bonieckiej na temat struktury słownictwa dzieci w wieku przedszkolnym, zaraz po nim opublikowane zostały rozważania Kamili Dębińskiej-Gustaw o terminologii dotyczącej opóźnionego rozwoju mowy. W kolejnym bloku artykułów autorzy prezentują następujące tematy: terapia dyslalii – Danuty Pluta-Wojciechowska, badanie normy wymawianiowej – Anita Lorenc, zagadnienia prozodii wypowiedzi w normie i patologii – Małgorzata Waryszak i Urszula Mirecka oraz badania fonetyczno-akustyczne w realizacji polskich bezdźwięcznych i dźwięcznych fonemów zwarto-wybuchowych – Lilianna Konopska i Jerzy Sawicki. Z językiem i procesami kognitywnymi u osób z uszkodzeniem narządu słuchu związane są artykuły Ewy Nestorowicz i Ewy Muzyki-Furtak. Kolejne artykuły omawiają wyniki badań nad sposobami wyrażania emocji w normie i oligofazji – Urszuli Jęczeń, trudności leksykalnych w otępieniu Alzheimerowskim – Anety Domagały, metod terapii w czynnościowych zaburzeniach głosu – Marty Wysockiej, wpływu zaburzeń emocjonalnych na terapię pacjentów z afazją – Barbary Górnik, zaburzeń żucia i połykania w chorobie Parkinsona – Katarzyny

Zaraś. Izabela Bogudzińska i Tomasz Woźniak przedstawili kwestionariusz diagnostyczny na potrzeby oceny dziecka w okresie pomiędzy 6. a 36. miesiącem życia, natomiast Sylwia Kolasa zanalizowała problemy diagnozy i terapii logopedycznej pacjentów po zabiegach resekcyjno-rekonstrukcyjnych powodowanych nowotworem dna jamy ustnej. Tom zamyka artykuł Zdzisława M. Kurkowskiego dotyczący zastosowania metody A. Tomatisa w diagnozie i terapii zaburzeń mowy. Poza artykułami naukowymi w tomie opublikowano raport końcowy programu ogólnoeuropejskiego NetQuest realizowanego w latach 2010–2013, określający wymagania kompetencyjne zawodu logopedy w krajach Unii Europejskiej.

„Logopedia”, tom 43/44., pod red. Stanisława Grabiasa, ss. 457. Ten podwójny numer „Logopedii” zawiera rozprawy wytrawnych badaczy, mających już uznanie w nauce polskiej, ale także rozprawy osób młodych, stojących u progu drogi badawczej. Pomieszczone w tym tomie prace wypełniają cztery obszary dyscypliny: metodologię badań logopedycznych i językowych – pięć rozpraw ujmujących zupełnie nowe problemy w logopedii napisanych przez Mirosława Michalika, Tomasza Niestorowica, Danutę Plutę-Wojciechowskiej, Anitę Lorenc i Radosława Świecińskiego oraz Ewę Muzykę-Furtak i Ewę Haman, siedem rozpraw dotyczących prozodii, wymowy i pisma autorstwa Anety Domagały i Urszuli Mireckiej, Marty Wysockiej, Marii Hortis-Dzierzbickiej, Edyty Zomkowskiej, Magdaleny Osowickiej-Kondratowicz i Wiktora Goneta, Mikołaja Tokarczuka, Roberta Demidowicza, Barbary Sambor, Magdaleny Kozłowskiej, Urszuli Mareckiej, sześć rozpraw na temat kształtowania się możliwości poznawczych i ich rozpadu napisanych przez Helenę Borowiec, Urszulę Jęczeń i Maję Sacewicz, Jolantę Panasiuk, Ewę Nestorowicz, Magdalenę Bury oraz Joannę Karpiczenko, wreszcie sześć rozpraw na temat obrazu i oceny zaburzeń językowych w różnych zaburzeniach mowy o podłożu neuropsychiatrycznym autorstwa Anety Domagały, Wojciecha Lipskiego, Aleksandry Matyjasek, Ewy Boksy, Olgi Przybyli oraz Lyudmyły Fedorovych. Artykuły publikowane są w wersji papierowej i elektronicznej (na stronie internetowej PTL).

Skala dyzartrii. Wersja dla dzieci, Urszula Mirecka, Katarzyna Gustaw, Wydawnictwo Continuo, Wrocław 2006, ss. 32. Skala jest logopedyczną techniką diagnostyczną przeznaczoną do badania osób w wieku 6–15 lat, u których podejrzewa się lub stwierdza występowanie dyzartrii. Jest ona narzędziem diagnostycznym pomocnym w określaniu rodzaju i głębokości dysfunkcji oddechowo-fonacyjno-artykulacyjno-prozodycznych, a wyniki badań *Skalą dyzartrii* mogą być wykorzystane, obok innych danych (głównie neurologicznych), do zidentyfikowania

typu klinicznego dyzartrii oraz programowania terapii. *Skala dyzartrii* powstała w Zakładzie Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS w Lublinie, gdzie pracują jej autorki: językoznawca, psycholog i logopeda – Urszula Mirecka oraz neurolog – Katarzyna Gustaw. Do publikacji dołączona jest płyta SVCD z rejestracją przykładu przeprowadzenia badania; nagranie to stanowi jednocześnie dopełnienie instrukcji badania. *Skala dyzartrii* należy do skal szacunkowych, opartych na percepcyjnej analizie wypowiedzi pacjenta i obserwacji sposobu wykonania poszczególnych zadań angażujących aparat mowy. Została opracowana na bazie eksperymentalnej wersji *Skali dyzartrii*, powstałej w ramach projektu Komitetu Badań Naukowych (2H01D01322), którego kierownikiem był prof. dr hab. S. Grabias, a głównymi wykonawcami K. Gustaw i U. Mirecka. Badaniami, przeprowadzonymi w latach 2002–2004, objęto 120 dzieci w wieku od 6;0 do 15;11: 90-osobową grupę eksperymentalną (pacjenci z mózgowym porażeniem dziecięcym) i 30-osobową grupę kontrolną. Bliższe informacje na temat wskazanego projektu badawczego odnaleźć można w artykule U. Mireckiej i K. Gustaw pt. *Dyzartria w mózgowym porażeniu dziecięcym. Eksperymentalna Skala dyzartrii jako technika diagnostyczna pomocna w określaniu specyfiki zaburzeń mowy w mpd.*, zamieszczonym w 34. tomie „Logopedii”.

Logopedyczny Test Przesiewowy dla dzieci w wieku szkolnym, S. Grabias, Z. M. Kurkowski, T. Woźniak, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002, ss. 37, oraz *Karta logopedyczna*. Omawiany *Logopedyczny Test Przesiewowy* składa się z czterech Podtestów: I. Badanie wymowy; II. Badanie sprawności narracyjnej: sprawności semantycznej, struktury opowiadania, językowej realizacji wypowiedzi; III. Badanie motoryki narządów mowy; IV. Badanie percepcji dźwięków mowy. Normalizacji Testu dokonano w grupie 1800 osób w wieku 6–14 lat – po 200 osób z każdego rocznika, w tym 50% chłopców i 50% dziewcząt. Badania zostały przeprowadzone indywidualnie z każdym dzieckiem.

